

1

Družbena odgovornost podjetij do ptic ni več tabu

// pogovarjal se je Andrej Medved

1: Ena glavnih nalog naravnega rezervata na območju bazenov nekdanje TSO bo varstvo ptic selivk, saj je območje eno najpomembnejših počivališč za seleče se pobreznike in race pri nas. Na fotografiji seleče se reglje (*Anas querquedula*) in kreheljci (*Anas crecca*).
foto: Davorin Tome

Za ohranitev naravovarstvenega pomena območja nekdanjih bazenov za odpadne vode Tovarne sladkorja Ormož tudi po prekinitvi proizvodnje sladkorja je Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) predlagalo preureditev območja v naravni rezervat, kar je v okviru Načrta prestrukturiranja Tovarne sladkorja d.d. potrdila Vlada Republike Slovenije. Lastniki Tovarne sladkorja Ormož, posebej večinski lastnik – nizozemska korporacija Cosun, so 2. marca 2010 podarili območje bazenov v skupnem obsegu 55 hektarjev našemu društvu z namenom vzpostavitve naravnega rezervata. Po Naravnem rezervatu Iški morost na Ljubljanskem barju je to že tretji rezervat, kjer poleg varstva ptic in njihovih življenjskih prostorov poskušamo ptice in naravo približati tudi splošni javnosti. Lastniki so s svojo družbeno odgovorno potezo naredili pomemben korak v razvoju naše družbe, kar je sicer v razvitih zahodnoevropskih državah že dolgoletna praksa. O pomenu novega rezervata za ptice in naše društvo ter splošno javnost smo se pogovarjali s podpredsednikom DOPPS in pobudnikom za zaščito območja ormoških lagun Damjanom Denacem.

1. Zgodba o Ormoških lagunah sega že nekaj desetletij v preteklost in je rezultat partnerskega odnosa med predstavniki gospodarstva in naravovarstveniki. Kako gledaš danes na prehojeno pot in na velik precedens, ko je korpore-

cija Cosun v sodelovanju s Tovarno sladkorja Ormož letos podarila območje neprofirni organizaciji – Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije?

Sodelovanje med Tovarno sladkorja v Ormožu (TSO) in ornitologi traja od samega začetka obratovanja tovarne. Na območju bazenov za odpadne vode smo ornitologi DOPPS raziskovalno dejavni že zadnjih 30 let. Med zaposlenimi, posebej pri vodstvu, smo spoznali ljudi z veliko naravovarstveno zavestjo in občutkom za pomen varstva narave, in vselej so podprli naše predloge za izboljšanje stanja za ptice v bazenih. Samo nekaj primerov: ko so nasipe bazenov začeli kositi šele septembra, sta pričeli gnezditi konopnica in žličarica, gladino v bazenih so regulirali tako, da voda ni preplavila gnezd polojnikov, dovolili in izdatno pomagali so nam pri postavitvi splavov za navadno čigro v letih 1997, 1998 in 2001. V tovarni smo imeli v preteklosti večkrat predavanja o pomenu bazenov za ptice. O tem smo veliko pisali v medijih, posneli smo film za RTV SLO itd. Vse to smo delali prostovoljno. Tudi ko je postal večinski lastnik TSO tuja korporacija, se naše sodelovanje ni spremenilo. Ko je postalo jasno, da bodo TSO zaradi sprememb sektorja sladkorja v EU zaprli, smo za bazene našli rešitev v naravnem rezervatu. Vodstvo TSO je idejo podprlo, z njo pa se je strinjal tudi večinski lastnik. V praksi smo se na sestankih skupaj s komercialnim direktorjem korporacije Cosun g. Hansom Hogewegom in direktorjem

2

3

TSO Jurijem Dogšo pogovarjali o pticah in varstvu narave in ti vodilni ljudje so pokazali veliko širino in družbeno odgovornost, ki je presegla vse osebne in nacionalne interese. To pa je v našem prostoru, posebej poslovnem, velika redkost in je res precedenčni primer. Upam, da bodo zgledu sledili tudi drugi. Veliko pravnih in fizičnih oseb je, ki upravljajo s premoženjem, kar pa jim iz različnih razlogov pomeni zgolj breme in vezanost. Donacija v naravovarstvene namene pomeni osvoboditev tega bremena in je plemenito dejanje. Ljudem da zadoščenje in občutke, ki jih denar ne more. Njihovo delo dobi s tem nov smisel – ustvariti ali omogočiti nekaj, kar bo tisočem ptic, pa seveda ne samo pticam, omogočilo bivanje in obstoj in bo hkrati kraj pridobivanja znanja, kraj oddiha in trajnostnega družbenega razvoja mnogih generacij.

2. Ozaveščenost predstavnikov gospodarstva glede dolgoročnega pomena ohranjanja narave za blaginjo nas samih je absolutno nizka. Le redki se zavedajo načel trajnosti v poslovnem svetu. Kako ocenjujete prizadevanja odgovornih državnih institucij do tega perečega vprašanja?

Gre za enega večjih družbenih problemov, ker večina pri nas še vedno razmišlja preozko. Prizadevanja za ohranjanje narave imajo mnogi za atribut nazadnjakov in aktivistov, ki ovirajo družbeni in gospodarski razvoj. Narava ni prepoznana kot vrednota in problem je, ker je ljudje ne znajo trajnostno izkoriščati. Ne trdim, da je treba ustvarjati zaprte rezervate za živali in rastline brez ljudi, nasprotno. Rezervati z varstveno vlogo morajo biti v socialni in družbeni funkciji – za ljudi. Številni primeri iz tujine dokazujejo, da je to možno in da se celo zelo dobro obnese. Mnoge takšne rezervate sem obiskal, govoril z zaposlenimi v rezervatih in domačini ter se prepričal na lastne oči.

Cele vasi in regije živijo od varstva narave. In pri nas? Kljub ogromnemu potencialu se vedemo, kot da smo država brez kakršnihkoli naravnih bogastev. Lažje boste šli na safari v Kenijo ali Tanzanijo kot na voden ogled rjavega medveda pri nas. Kje lahko denimo tuji obiskovalci Cerknškega jezera prespijo, če pridejo k nam na večdnevne počitnice? Samo eno možnost imajo, pa gre za Cerknško jezero; kje smo torej drugje? Odgovorne državne institucije bi tukaj morale narediti več v smislu spodbujanja in pomoči. Ljudem so predpisali Naturo 2000, nihče pa tem ljudem ni pokazal, kako Naturo uporabiti za lokalni in regionalni razvoj. Zato jo žal mnogi doživljajo kot oviro, čeprav je velika priložnost.

3. Območje rezervata Ormoške lagune je antropogeno, vendar ima kljub temu posebne naravovarstvene vrednote. Kateri cilji so z vidika zagotavljanja razvoja rezervata ključnega pomena?

Nujno je treba zagotoviti oziroma ustvariti nov sistem dovoda vode v bazene, ker starega ni več, s tem je povezano uresničevanje varstvenih ciljev. Zagotoviti je treba vzdrževanje in upravljanje območja. Na primer preprečevanje zaraščanja – imamo načrte za kontrolo s pašo. Podobno kot so v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok istrski boškarini, bomo imeli v bazenih vodne bivoie. Cilj je razvoj produktov, ki bodo omogočali samostojno in trajno funkcioniranje rezervata, da ne bili odvisni le od projektov in državne pomoči. Na slednjo sicer upravičeno računamo, saj tukaj uresničujemo nacionalne in mednarodne interese varstva narave. S prenosom lastništva bazenov na DOPPS je pridobila predvsem Slovenija, saj bo lahko na območje bazenov prišel vsakdo, tukaj pridobil znanje ali samo užival in se sprostil. In pridobile so

2: Za postavitev in vzdrževanje skupaj postavljenih petih gnezditvenih splavov za navadne čigre v lagunah smo od leta 1997 opravili 19 celodnevnih akcij, sodelovalo je 28 prostovoljcev. Na fotografiji Iris Petrovič čisti površino splavov in namešča nova zavetja za mladiče čiger.
foto: Damijan Denac

3: V letu postavitev treh novih splavov za navadne čigre (2001) so v TSO v letnem poročilu namenili varstvu ptic celotno poglavje in navadna čigra je krasila sleherno stran. Varstvo narave je postal pomemben del proizvodnega procesa.